

TA NEA

ΒΙΒΛΙΟΔΡΟΜΙΟ

7 Δεκέμ

ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ
28-29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2009

Πολλοί άνθρωποι βολούνται στη μιζέρια τους... Μοιάζει με την αράχνη η μιζέρια. Πλέκει γύρω σου τον ιστό της και άντε να ξεφύγεις από κει.

ΑΛΚΥΟΝΗΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗ
ΑΝ ΗΤΑΝ ΟΛΑ... ΑΛΛΙΩΣ
www.kalendis.gr

Όπου στο τέλος, νομίζεις πως μόνο εκεί μπορείς να προστατευτείς και αφήνεις... Η αράχνη, στη συνέχεια, ξέρει πολύ καλά τη δουλειά της...

ΜΕ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΑΥΤΟ Η ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΨΗΦΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ 2009 • ΨΗΦΙΖΟΥΜΕ ΜΕ SMS ΣΤΟ 54160 ΜΕΧΡΙ 7 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΓΡΑΦΟΝΤΑΣ ΒΑ 12

Η Ινδή Αρουντάτι Ρόι καταγγέλλει ανεπαρκή αντιπροσώπευση, και ελάχιστη δημοκρατία

«Η υστερία μπορεί να μας ξυπνήσει»

ΕΓΙΝΕ ΔΙΑΣΗΜΗ ΜΕ ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΗΣ «Ο ΘΕΟΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ». ΟΜΩΣ Η ΑΡΟΥΝΤΑΤΙ ΡΟΙ ΕΙΝΑΙ ΠΡΩΤΙΣΤΩΣ ΜΙΑ ΘΑΡΡΑΛΕΑ ΑΚΤΙΒΙΣΤΡΙΑ ΠΟΥ ΑΣΚΕΙ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ, ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ Η ΚΑΙ ΤΟ ΠΥΡΗΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΠΟΛΥΠΛΗΘΕΣΤΕΡΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ. ΕΔΩ ΚΑΤΑΘΕΤΕΙ ΔΟΚΙΜΙΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

«**Ν**αι, είμαι υστερική», λέει προκλητικά η Αρουντάτι Ρόι. Πιστεύει πως μόνο η υστερία μπορεί να μας ξυπνήσει από τον φαύλο κύκλο της παγκοσμιοποίησης, της φτώχειας, της υπανάπτυξης και της οικολογικής καταστροφής. «Μη μου λέτε, "Σσοςσ, θα ξυπνήσουν οι γείτονες!"». Καλύτερα τώρα, παρά μετά το πυρηνικό ολοκαύτωμα».

Η Ρόι (γεν. 1961) είναι γόνος αστικής, συρριοχριστιανικής οικογένειας από την Κεράλα της Νοτιοδυτικής Ινδίας, περιοχή με μακρά παράδοση κοινωνικών αγώνων, σε μια χώρα όπου ο ακραίο οικονομικός δυϊσμός είναι παρών και η ένδεια συμβαδίζει με τις hi-tech βιομηχανίες και την πολυτελή αστική ζωή. Το εξαιρετικό μυθιστόρημά της *Ο Θεός των μικρών πραγμάτων* (Ψυχολόγος) κέρδισε το 1997 το βραβείο Booker. Από 'κει και πέρα η καριέρα της απογειώθηκε καθώς, ως πολιτική ακτιβίστρια, άσκησε κριτική στο στρατιωτικοβιομηχανικό σύμπλεγμα της χώρας της, σχετίστηκε με τον Νόαμ Τσόμσκι και τον Χάουαρντ Ζίν, κατήγγειλε τις σχέσεις της Ινδικής κυβέρνησης με τις ΗΠΑ.

Αυτού του τύπου η προβληματική διατρέχει αυτό το καινούργιο της βιβλίο. Εκρηκτική προσωπικότητα, η Ρόι ασχολείται εδώ με τις εμμονές της: το πυρηνικό πρόγραμμα της χώρας της, τον εκσυγχρονισμό της Ινδίας -όπου, κατ'αυτήν, αναδύεται ένας φασισμός νέου τύπου βασισμένος στον εθνικισμό και το αναπτυξιακό πρόταγμα - την ιδιωτικοποίηση των άλλοτε κοινόχρηστων φυσικών πόρων (δάση, νερά, γεωργική γη, ενέργεια), την άνοδο μιας ευρείας αστικής τάξης και την περιθωριοποίηση των αυτοκόνων. Ειδικότερα ασχολείται με το πρόβλημα του Κασμίρ υποστηρίζοντας την ανεξαρτητοποίησή του (έχει δεχθεί επ' αυτού έντονες κριτικές από προσωπικότητες όπως ο Σάμιαν Ρούντι) με τις δημοκρατικές επιθέσεις στο Ινδικό Κοινοβούλιο (2001), στη Βομβάη (2008) και στο Γκουζαράτ (2002), η οποία κατέληξε σ' αυτό που αποκαλεί γενοκτονία των ντόπιων μουσουλμάνων.

Η πλέον ενδιαφέρουσα και τεκμηριωμένη ιστορία είναι η βομβιστική επίθεση στο Ινδικό Κοινοβούλιο στα τέλη του 2001, στη σκιά της 11/9. Με ευθυβολία και διορατικότητα αποδομεί μεταξύ άλλων τους μηχανισμούς ενοχοποίησης του Μοχάμεντ Αφζάλ, ενχομημένου στην επίθεση μουσουλμάνου από το Κασμίρ, στρατολογημένου στις εκεί δυνάμεις ασφαλείας. Αναλύει την ανεπάρκεια της υπεράσπισής του, τον «τελετουργικό φόνο» στον οποίο υποβάλλεται από μια μισαλλόδοξη κοινή γνώμη αλλά και την κινητοποίηση μιας μεγάλης μερίδας πολιτών για την αθώωσή του. Η χρησιμοποίηση ενός εθνικού ζητήματος για την κατασκευή αποδιονομαζομένων τράνων καταδεικνύει κατά τη Ρόι όχι μόνο τις ανεπάρκειες του δικαστικού συστήματος αλλά και τα όρια μιας ταξικής δημοκρατίας που θέτει τα δύο τρίτα των πολιτών της εξ ορισμού στο περιθώριο.

Μιχάλης Μοδινός

Η οικιστική κλειδιά της δημοκρατίας

Arundhati Roy
Η ΣΚΟΤΕΙΝΗ ΠΛΑΥΡΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΜΤΦ. ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΜΗΛΙΩΡΗ, ΕΚΔ. ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ, ΣΕΛ. 207

ΑΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΤΖΙΝΑΝΤ

Σε τούτη τη συλλογή παρεμβατικών δοκιμίων, η Αρουντάτι Ρόι αντιμετωπίζει με ιδιαίτερη ανεκτικότητα την τζινάχνη. Η κριτική ορολογία που χρησιμοποιείται είναι συχνά ακραία (φασισμός, χιλιερισμός κ.λπ.), η καταγγελία του κοινοβουλευτικού συστήματος ενίοτε υπερπληροστευτική ενώ η σύνδεση ιμπεριαλισμού - ναζισμού - εθνικισμού με τη δημοκρατία και την αγορά κεί ως η άλλη όψη ενός λόγου θρησκευτικού / αποστολικού. Μοιάζει σαν ο λόγος του Τσόμσκι να έχει μεταφερθεί αυτούσιος στην Ινδία - μόνο που η εισαγωγή τερόχθονης τεκνογνωσίας είναι μεν συναρπαστική αλλά απαιτεί έλεγχο και προσαρμογή στα τοπικά δεδομένα. Εν τούτοις ο αναγνώστης θα αναγνωρίσει την ευφύια, τη μαχητικότητα και τη ζωντανή της γλώσσα..., ακόμη και όταν με περιττεύουσες συλλογισμούς ευθυγραμμίζει την παγκοσμιοποίηση με τη γενοκτονία των Αρμενίων και των Αμερινδιάνων ή με το δουλεμπόριο.

www.kedros.gr

Ελίσα Πολιτισπούλου
Ουροβόρος Κρίνος Σμαράγδια με Ασήμι

Βρικόλακες, άνθρωποι και λυκάνθρωποι συγκρούονται μέχρι θανάτου με φόντο το σύγχρονο Λονδίνο, το οποίο μαστίζεται από έναν θανατηφόρο ιό.

Ένα σύγχρονο αστικό fantasy με συναρπαστική πλοκή, συνεχείς ανατροπές και έντονο το στοιχείο του μυστηρίου.

Ελίσα Πολιτισπούλου
Ουροβόρος Κρίνος
Σμαράγδια με Ασήμι
ΚΕΔΡΟΣ

Ο Χρόνης Μπότσογλου απαντά στο ερωτηματολόγιο του Προυστ

«Αβυσσος η ψυχή των γυναικών»

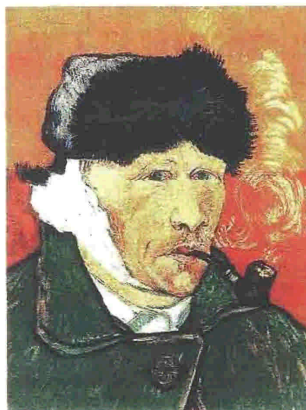
ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΡΕΑΛΙΣΜΟΥ, ΜΕ ΓΝΗΣΙΑ ΒΙΩΜΑΤΑ, ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΛΑ ΧΩΝΕΜΕΝΗ ΣΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΟΥ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ, Ο ΧΡΟΝΗΣ ΜΠΟΤΣΟΓΛΟΥ ΓΕΝΗΘΗΚΕ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΛΩΝΕΙ ΠΕΡΦΑΝΑ ΟΤΙ ΥΠΗΡΞΕ ΜΑΘΗΤΗΣ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΜΟΡΑΛΗ, ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΙΔΙΟΣ ΓΙΑ ΣΧΕΔΩΝ ΕΙΚΟΣΙ ΧΡΟΝΙΑ, ΜΕΧΡΙ ΠΕΡΙ, ΣΤΗΝ ΑΝΟΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ, ΕΞΕΦΡΑΣΕ ΤΟΝ ΒΑΘΥΤΕΡΟ ΖΩΓΡΑΦΙΚΟ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ ΣΕ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΕΡΓΩΝ, ΟΠΩΣ ΤΑ «ΛΙΟΤΡΙΒΙΑ», ΟΙ ΑΚΟΥΑΡΕΛΕΣ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ ΤΟΥ, ΤΑ ΓΥΜΝΑ ΤΟΥ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΡΤΡΕΤΑ ΤΩΝ ΒΑΝ ΓΚΟΓΚ, ΤΖΙΑΚΟΜΕΤΙ, ΜΠΕΙΚΟΝ, ΜΠΟΥΖΙΑΝΗ ΚΑΙ ΧΑΛΕΠΑ ΠΟΥ ΔΟΥΛΕΥΕΙ ΑΠΟ ΤΟ 1993 ΚΑΙ ΘΑ ΔΟΥΜΕ ΣΕ ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΤΟ ΕΜΣΤ, ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 2010

Η απόλυτη ευτυχία για σας είναι;
 Είναι απλώς η καθημερινή ευτυχία. Η απόλυτη αφορά τα ρομάντζα.
Τι σας κάνει να σπικόνεστε το πρωί;
 Το ότι ξύπνησα και πρέπει να ταΐσω τη γάτα.
Η τελευταία φορά που ξεσπάσατε σε γέλια;
 Το βράδυ των εκλογών με καλή παρέα.
Το βασικό γνώρισμα του χαρακτήρα σας είναι;
 Ότι είμαι μαλάκας.
Το βασικό ελάττωμά σας;
 Ότι έχω συνείδηση πως είμαι μαλάκας.
Σε ποια λάθη δείχνετε μεγαλύτερη επιεικεία;

ταίους που κάνουν (ζωγραφική τελέρου).
Ποιοι είναι οι ήρωές σας σήμερα;
 Οι χθεςνοί, όπως πάντα.
Το αγαπημένο σας ταξίδι;
 Δεν γουστάρω και πολύ τα ταξίδια και αυτά που έκανα ήταν κυρίως για τα μουσεία. Άλλωστε, εγώ είμαι «γεωργός». Οι άνθρωποι ως γνωστόν χωρίζονται σε «γεωργούς», σε «ναυτικούς» και σε «κυνηγούς-πολεμιστές».
Ποια αρετή προτιμάτε σε έναν άντρα;
 Το θηλυκό του στοιχείο.
... και σε μια γυναίκα;
 «Αβυσσος η ψυχή των γυναικών».

Ο αγαπημένος σας συνθέτης;
 Ο Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ.
Το τραγούδι που σφυρίζετε κάνοντας ντους;
 Δεν σφυρίζω. Απαγγέλλω Καρυωτάκη.
Το βιβλίο που σας σημάδεψε;
 Πολλά. Το τελευταίο που διάβασα και μου έμεινε είναι το *Καντίς για ένα αγέννητο παιδί*, του Ίμρε Κέρτες. (Μου άρεσε σχεδόν όσο και η Δίκη του Κάφκα.)
Η ταινία που σας σημάδεψε;
 Το «Οκτώμισι» του Φελίνι, το «Φάνι και Αλέξανδρος» του Μπέργκμαν, ο «Αντρέι Ρουμπλόφ» του Ταρκόφσκι. Και πολλά άλλα.
Ο αγαπημένος σας ζωγράφος;
 Ο Ρέμπραντ, ο Βαν Γκογκ, ο Τζιακομέτι κ.λπ.
Ο αγαπημένος σας χρώμα;
 Ο συνδυασμός χρωμάτων: ροζ κλιτσι με πράσινο λαχανί.
Ποια θεωρείτε μεγαλύτερη επιτυχία σας;
 Το ότι επιβίωσα.
Το αγαπημένο σας ποτό;

Σε εκείνα που δεν έκανα ακόμα.
Η τελευταία φορά που κλάψατε;
 Πριν από δύο ημέρες που μαγειρεύα και καθάριζα κρεμμύδια.
Με ποια ιστορική προσωπικότητα ταυτίζετε περισσότερο;
 Τον τελευταίο άνθρωπο που θα απομείνει ζωντανός πάνω στη Γη.
 (Εφόσον έχω το αίσθημα ότι είμαι από τους τελευ-

Για έναν μπεκρή δεν υπάρχει ποτό. Υπάρχει αλκοόλ.
Για ποιο πράγμα μετανιώνετε περισσότερο;
 Ότι δεν σκότωσα ακόμα καμιά πενήνταρτα συνανθρώπου μου. Να καθαρίσει λίγο ο τόπος.
Τι απεχθάνεστε περισσότερο από όλα;
 Έπειτα από αυτούς που δεν σκότωσα, τον εαυτό μου βέβαια.
Όταν δεν ζωγραφίζετε, ποια είναι η αγαπημένη σας ασχολία;
 Λύνω σταυρόλεξα. Επειδή ολοφάνερα δεν κρύβουν κανένα νόημα. Έτσι δεν χάνω την επαφή μου με τον κόσμο.
Ο μεγαλύτερος φόβος σας;
 Να ζήσω ξανά σ' αυτόν τον κόσμο.
Σε ποια περίπτωση επλέγετε να πείτε ψέματα;
 Μα, η ερώτηση είναι αν λέω ποτέ αλήθεια.
Ποιο είναι το μότο σας;
 «Ζωή κι αυτή, ε!»
Πώς θα επιθυμούσατε να πεθάνετε;
 Να πεθάνω αθάνατος.
Αν συνέβαινε να συναντήσετε τον θεό, τι θα θέλατε να σας πει;
 Αφού έτσι και αλλιώς δεν υπάρχει, τι ήθελε κι έκανε αυτά τα κακά και πλιθια ζώα τους ανθρώπους;
Σε ποια πνευματική κατάσταση βρισκόσατε αυτόν τον καιρό;
 Μελλοθανάτου βέβαια.

“ Ποιοι είναι οι αγαπημένοι σας συγγραφείς;
 Δεν θα έφταναν άλλες 500 λέξεις να απαντήσω. Το βιβλίο πάντως που διάβασα περισσότερο είναι τα «Γράμματα του Βαν Γκογκ»

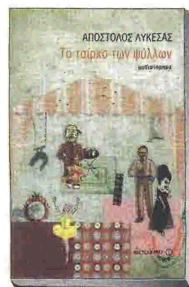
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

ΤΟ ΕΒΕΝΙΝΟ ΛΑΟΥΤΟ
 Ο ΧΑΚΙΝΟΣ ΟΦΘΑΛΜΟΣ
 ΜΕΛΟΥΣΑ ΑΠΟ ΣΜΑΛΤΟ

“Η επιτυχημένη σειρά των βυζαντινών Ιστοριών μυητηρίου του διακεκριμένου βυζαντινολόγου ΠΑΝΑΠΙΩΤΗ ΑΓΑΠΗΤΟΥ με ήρωα τον πρωτοσπαθάρια Λέοντα στον 9ο αιώνα. Μετά την Καισάρια (Το έβενινο λαούτο) και τη Θεσσαλονίκη (Ο χαλκινός οφθαλμός), στο τρίτο βιβλίο της σειράς ο Λέων βρίσκεται στη Σκύρο, σ' ένα κλειστοφοβικό τοπίο, όπου θα αντιμετώπισει την ύπθεση του άγριου φόνου του τοπάρχη ερχόμενος σε επαφή με τη μαγεία, την τέχνη, την αστρολογία και τον ανικανοποίητο έρωτα.

www.agra.gr

Διαβάστε από το ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ!

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΛΥΚΕΣΑΣ
ΤΟ ΤΣΙΡΚΟ ΤΩΝ ΨΥΛΛΩΝ
 μυθιστόρημα

ΜΑΝΘΟΣ ΣΚΑΡΓΙΩΤΗΣ
ΕΝΑ ΚΛΕΙΔΙ, ΤΡΕΙΣ ΠΟΡΤΕΣ
 μυθιστόρημα

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΟΛΕΙΑ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
www.metaximio.gr

Είδος: Εφημερίδα / Ένθετο: **ΒΙΒΛΙΟΔΡΟΜΙΟ**
 Ημερομηνία: Σάββατο, 28-11-2009
 Σελίδα: 1,3,4,5 (3 από 4)
 Μέγεθος: 3703 cm²
 Μέση κυκλοφορία: 46130
 Επικοινωνία εντύπου: (211) 3657.000, 7766000

Λέξη κλειδί: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

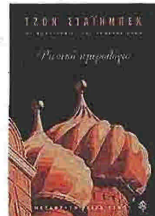
Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΔΙΑΝΟΗΣΗΣ ΜΕ ΤΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΙΝΑΙ ΝΟΜΙΖΩ ΑΚΟΜΗ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ. ΟΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΑΛΛΟΥ ΑΝΤΡΕ ΜΑΛΡΟ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥ ΤΖΟΝ ΣΤΑΪΝΜΠΕΚ ΠΟΥ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΠΤΟΝΤΑΙ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΩΣ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΝ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ, ΕΞΗΓΟΥΝ ΠΟΛΛΑ

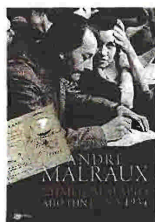
Γράφει ο Τάκης Θεοδωρόπουλος

Υπάρξε και' αρχάς, σχέση ανεπιφύλακτης υποδοχής και γοητείας. Η επανάσταση των Σοβιέτ δεν σταμάτησε να ακτινοβολεί στη Δύση σαν ένα αξεπέραστο ιστορικό γεγονός. Ήταν, θα μου πείτε, ο Μεσοπόλεμος τραυματισμένος από την άνοδο του φασισμού και του ναζισμού. Όμως δεν ήταν μόνο αυτό. Ήταν κάτι πολύ πιο βαθύ - ένα είδος έλξης που ασκούσε σε ένα μεγάλο μέρος των διανοουμένων η ιδέα ότι ο κόσμος μας και μαζί του η ανθρώπινη κατάσταση μπορούν να αλλάξουν ριζικά, ήταν η γοητεία που ασκούσε το απόλυτο στην ευρωπαϊκή σκέψη, κάταπονημένη από τον πρώτο πόλεμο, κουρασμένη θα έλεγε κανείς από τον ίδιο της τον εαυτό.

Πώς αλλιώς να εξηγήσει κανείς ότι δημιουργοί όπως ο Πικάσο, ο Ζιντ, ή ακόμη και οι σουρεαλιστές κοιτούσαν με συμπάθεια ή μάλλον με πίστη την άλλη πλευρά; Η αυτοκτονία του Μαγιακόφσκι θα μπορούσε να τους έχει βάλει σε σκέψεις. Όμως, όπως και να το κάνουμε, ο Μαγιακόφσκι ήταν ένας και μοναδικός, άρα και η αυτοκτονία του δεν μπορούσε να εκληφθεί ως δείγμα αυτού που συνέβαινε στην άλλη πλευρά. Ο Όργουελ, αν δεν κάνω λάθος, με τη *Φάρμα των Ζώων* ήταν ο πρώτος που μίλησε ανοικτά για ένα καθεστώς ολοκληρωτισμού, αλλά στον αιώνα των επαναστάσεων η επανάσταση ήταν ισχυρότερη από οποιοδήποτε λογοτεχνικό αριστούργημα, ακόμη και για τα διανοούμενα μυαλά.

John Steinbeck
ΡΩΣΙΚΟ
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ROBERT KAPPA
ΜΤΦ. ΚΙΡΑ ΣΙΝΟΥ
ΕΚΑ. ΚΕΑΡΟΣ 2009

Andre Malraux
ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΣΣΔ,
1934
ΜΤΦ. ΕΦΗ ΠΥΡΡΑΣΟΥ
ΕΚΑ. ΠΑΤΑΚΗΣ 2009

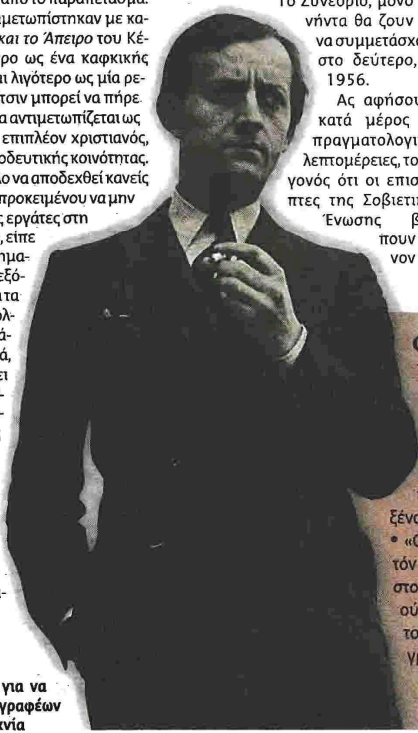
Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο στην ακτινοβολία της ΕΣΣΔ προστέθηκε και η Μάχη του Στάλινγκραντ, η πεποίθηση πως χωρίς τους νεκρούς Σοβιετικούς η Ευρώπη, αν όχι ο κόσμος όλος, θα ήταν στολισμένος με τον αγκυλωτό σταυρό και θα μιλούσε γερμανικά. Στην εποχή του Ψυχρού Πολέμου και με τα δυτικοευρωπαϊκά Κ.Κ. πανίσχυρα κοινωνικά στη Γαλλία και την Ιταλία, οι περισσότεροι διανοούμενοι δεν είχαν καμιά διάθεση να ακούσουν τις φωνές που έρχονταν πίσω από το παραπέτασμα. Οι πρώτοι διαφωνούντες αντιμετώπιστηκαν με καχυποψία, όσο για το *Μηδέν και το Άπειρο* του Κέσλερ θεωρήθηκε περισσότερο ως ένα καφκική έμπνευση αριστούργημα και λιγότερο ως μία ρεαλιστική αφήγηση. Ο Σολζενίτσιν μπορεί να πήρε τον Νόμπελ, όμως δεν έπαψε να αντιμετωπίζεται ως ένας δύστροπος γκρινιάρης, επιπλέον χριστιανός, άρα εκτός πεφωτισμένης προοδευτικής κοινότητας.

Σήμερα βέβαια είναι δύσκολο να αποδεχθεί κανείς τη στάση του Σαρτρ, ο οποίος, προκειμένου να μην απογοητεύσει τους απεργούς, εργάτες στη βιομηχανία του Μπιγκανκούρ, είπε ότι δεν πρέπει να δίνουμε σημασία σε όσα λένε οι Σοβιετικοί εξόριστοι και οι διαφωνούντες για τα γκουλάγκ. Τότε κανείς δεν τολμούσε να χαρακτηρίσει τη στάση αυτή ανέντιμη πνευματικά,

κοινώς αντίδικη. Χρειάστηκε να έρθει η Άνοιξη της Πράγας για να ξεχειλίσει το ήδη γεμάτο ποτήρι και 25 χρόνια αργότερα η Πτώση του Τείχους για να μετατραπεί η μεν Σοβιετική Ένωση σε ιστορικό κειμήλιο, οι δε κομμουνιστικές πεποιθήσεις σε ένα είδος πνευματικού φοβλήδρ.

Από αυτή την άποψη και τα δύο ημερολογιακά κείμενα, του Γάλλου Μαλρό και του Αμερικανού Στάινμπεκ, παρουσιάζουν τεράστιο ενδιαφέρον.

Ο Αντρέ Μαλρό πηγαίνει προπολεμικά στην ΕΣΣΔ για να συμμετάσχει στο 1ο Συνέδριο των Σοβιετικών Συγγραφέων και οι σημειώσεις του αφορούν κυρίως τη λογοτεχνία

Αντρέ Μαλρό, Τζον Στάινμπεκ:

Άραγε γέλασε πο

Ο Μαλρό στην προπολεμική ΕΣΣΔ

Ο Αντρέ Μαλρό επισκέφθηκε την ΕΣΣΔ το 1934. Είχε ήδη πάρει το βραβείο Γκονκούρ, ήταν ήδη διάσημος και παρότι αριστέρας τότε, δεν υπήρξε ποτέ κομμουνιστής. Είναι γνωστή η συμμετοχή του στον Ισπανικό Εμφύλιο και στη γαλλική Αντίσταση, όπως και η προσήλωσή του στον Ντε Γκωλ μετά την απελευθέρωση - προσήλωσή που έκανε τους πρώην συντρόφους του να τον αντιπετυπίζον λίγο - πολύ ως προδότη. Ταξιδεύει μαζί με τον Ίλια Ερεμπουργκ για να συμμετάσχει στο 1ο Συνέδριο των Σοβιετικών Συγγραφέων, το οποίο, υπό την προεδρία του Γκόρκι, επρόκειτο να καταλήξει σε μία κοινή λογοτεχνική γραμμή, τον γνωστό και μη εξαιρετέο «σοσιαλιστικό ρεαλισμό». Οι σημειώσεις του αφορούν περισσότερο τη λογοτεχνία και λέγεται πως επιστρέφοντας στη Γαλλία είχε πολύ περισσότερα να πει και να δημοσιεύσει, πλην όμως τον αποθάρρυνε ο Αντρέ Ζιντ για να μην αμαυρωθεί η εικόνα της ΕΣΣΔ.

Ενδιαφέρουσα λεπτομέρεια: από τους εκατοντάδες Ρώσους συγγραφείς που συμμετείχαν σ' αυτό το 1ο Συνέδριο, μόνο πενήντα θα ζουν για να συμμετάσχουν στο δεύτερο, το 1956.

Ας αφήσουμε κατά μέρος τις πραγματολογικές λεπτομέρειες, το γεγονός ότι οι επισκέπτες της Σοβιετικής Ένωσης βλέπουν μόνο ό,τι

Η προπολεμική ΕΣΣΔ όπως την περιγράφει ο Μαλρό είναι η θαυμαστή χώρα της επανάστασης, όπου οικοδομείται η νέα κοινωνία και πλάθεται ένας νέος τύπος ανθρώπου. Ωστόσο τον προβληματίζει το γεγονός ότι οι Σοβιετικοί θέλουν να δημιουργήσουν ένα είδος συλλογικής λογοτεχνίας

τους επιτρέπεται να δουν, και ας μπορούμε κατευθείαν στην ουσία. Και η ουσία συμπυκνώνεται σε μία γκάμα σκέψεων οι οποίες κινούνται ανάμεσα στον θαυμασμό και την καχυποψία. Σίγουρα βρισκόμαστε πολύ μακριά από την απογοήτευση.

Το μεγάλο θέμα

Ο Μαλρό θεωρεί ότι πηγαίνοντας στην ΕΣΣΔ ταξιδεύει στο κέντρο της ιστορίας. Από τις πρώτες κιόλας σημειώσεις του είναι χαρακτηριστικό

ότι διαπιστώνει πως οι Σοβιετικοί συγγραφείς έχουν στα χέρια τους το μεγάλο θέμα που ψάχνει κάθε συγγραφέας. Κι αυτό είναι η επανάσταση, η οικοδόμηση της σοβιετικής κοινωνίας, το πλάσιμο ενός νέου ανθρώπινου τύπου, και κατά συνέπεια μιας νέας λογοτεχνίας - αυτό που ο Μαλρό ονομάζει «Λογοτεχνία της χαράς».

Σ' αυτό το σημείο παραμένει αλύτως πολιτικά ορθός. Όμως ευτυχώς ο Μαλρό είναι μεγάλος συγγραφέας και το ίδιο το πνευματικό του κύτταρο αντιδρά, αφού ξέρει ότι οι έννοιες «Λογοτεχνία» και «Χαρά» είναι ασύμβατες. Και εννοείται αρχίζει να ψάχνει τον εαυτό του, με άλλα λόγια αυτόν που ο ίδιος θεωρεί ως μεγάλο δάσκαλό του: τον Ντοστογιέφσκι. Δεν τον βρίσκει πουθενά. Το έργο του μεγαλύτερου Ρώσου έχει εξοριστεί από τη Σοβιετική Ένωση. Η καχυποψία μεγαλώνει ακόμη περισσότερο όταν διαπιστώνει ότι βρίσκεται μπροστά σε μία απόπειρα δημιουργίας ενός είδους συλλογικής λογοτεχνίας.

Το κείμενό του αποτελείται από σκόρπες σημειώσεις, πολλές αποσπασματικές, οι οποίες όμως έχουν τα προτερήματα του Μαλρό - αυτής της απρόβλεπτης σκέψης με την ακραία διατύπωση, που κρατάει τον αναγνώστη σε συνεχή εγρήγορση.

Ο ΧΙΜΠΑΝΤΖΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΨΩΜΙ

• Ήταν ζωολογικό κτήνο. Ο φρουρός του χιμπαντζή, τον οποίο ρωτούν: "Ο πίθηκος τρώει ψωμί;" απαντά πικραμένος: "Ναι, όμως μόνο αυτό που φτιάχνουν για τους ζένους όχι το δικό μας".

• "Οι κομμουνιστές απεχθάνονται σ' αυτόν τον αληθινό εχθρό (σ.σ.: τον Ντοστογιέφσκι) τον συγγραφέα που δημιούργησε μύθους, οι οποίοι αρνούνται τους μύθους που θα φέρουν οι συγγραφείς που αυτοί περιμένουν».

(αποσπάσματα από το βιβλίο του Μαλρό)

δύο διάσημοι συγγραφείς της Δύσης σκίζουν το παραπέτασμα

Τέ ο Λένιν;

ΜΙΑ ΗΡΩΙΚΗ ΠΑΡΩΔΙΑ

«Κάπο από τα μπάζα υπήρχαν υπόγεια και τρύπες όπου ζούσαν πολλοί άνθρωποι. Το Στάλινγκραντ ήταν μεγάλη πόλη και είχε πολλές πολυκατοικίες, αλλά πλέον δεν είχε απομείνει καμία, εκτός από τις καινούργιες στα περίχωρα. Ωστόσο οι κάτοικοι κάπου έπρεπε να ζήσουν. Έτσι, έβρισαν στα υπόγεια των πολυκατοικιών. Κοιτούσαμε από το παράθυρο του δωματίου μας όταν, πίσω από έναν σχετικά μεγάλο σωρό από μπάζα, πρόβαλε ξαφνικά μια κοπέλα, που πήγαινε το πρωί στη δουλειά της και χτένιζε για μια τελευταία φορά τα μαλλιά της. Ήταν περιποιημένη, φορούσε καθαρά ρούχα και έβγαίνει λικνιστή μέσα από τα αγριόχορτα για να πάει στη δουλειά της. Δεν έχω ιδέα πώς το κατάφερναν. Πώς μπορούσαν να ζουν κάτω από τη γη κι όμως να παραμένουν καθαρές, υπερήφανες και θηλυκές! Νοικοκυρές έβγαζαν από άλλες τρύπες και πήγαιναν στην αγορά με λευκές μαντίλες στο κεφάλι και μ' ένα καλάθι για ψώνια στο χέρι. Ήταν μια παράξενη και ηρωική παρωδία της σύγχρονης ζωής.

(απόσπασμα από το βιβλίο του Στάινμπεκ)

Ο Τζον Στάινμπεκ λειτουργεί ως δημοσιογράφος - ανθρωπολόγος, ο οποίος κοιτάζει τον κόσμο γύρω του για να καταγράψει τα φαινόμενα της μεταπολεμικής ΕΕΣΣ και όχι για να τα κρίνει

Ο Στάινμπεκ στη μεταπολεμική ΕΕΣΣ

Όταν ο Τζον Στάινμπεκ επισκέπτεται την ΕΕΣΣ μετά τον πόλεμο, το 1947, είναι και αυτός ήδη διάσημος όχι μόνον ως ο συγγραφέας της αμερικανικής αθλιότητας κατά τη διάρκεια της μεγάλης οικονομικής κρίσης του Μεσοπολέμου, αλλά και για τον ρόλο που διαδραμάτισε για να μπει η Αμερική στον πόλεμο. Η ματιά του είναι δημοσιογραφική και τον συνοδεύει ο Ρόμπερτ Κάπα, ο οποίος αν και νεώτερος έχει γίνει και αυτός διάσημος ως φωτογράφος στον Ισπανικό Εμφύλιο και τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ο Στάινμπεκ είναι Αμερικανός. Ο αναγνώστης που θα αναζητήσει στο πολύ ζωντανό αυτό κείμενο σοβαρές πολιτικές αναλύσεις ή κάποια βαθύτε-

ρη ματιά στη σοβιετική κοινωνία θα απογοητευθεί. Αντιθέτως θα συναντήσει μια ευαίσθητη παρατηρητική ματιά, έναν δημοσιογράφο - ανθρωπολόγο, ο οποίος κοιτάζει τον κόσμο γύρω του για να καταγράψει τα φαινόμενα και όχι για να τα κρίνει.

Το γενικό συμπέρασμα είναι πως ο Στάινμπεκ, ελαφρώς αφέλης ενίοτε, διαπιστώνει μετά χαράς πως στη σκοτεινή πλευρά του κόσμου, πίσω από το παραπέτασμα, ναι, όντως κατοικούν άνθρωποι. Είναι άνθρωποι φτωχοί, χτυπημένοι από τον πόλεμο, όμως είναι άνθρωποι σαν κι εμάς. Φοβούνται τους Αμερικανούς και τα πυρηνικά τους όπως εμείς φοβόμαστε τους Ρώσους, θέλουν τρακέτ για τα χωράφια τους, κρυώνουν ή ζεσταίνονται, και τους αρέσουν να ακούν τη μουσική που αγαπούν και να διασκεδάζουν.

Βέβαια δεν ξέρουν να παίζουν καλή τζαζ και σ' έναν χορό τα κορίτσια χορεύουν μεταξύ τους γιατί οι συνομηλικοί τους άντρες έχουν σκοτωθεί στον πόλεμο. Στο δεξίρκο, όλοι οι κλόουν παριστάνουν τους Αμερικανούς. Οι περισσότερες πόλεις είναι κατεστραμμένες, ελάχιστοι γελούν στον δρόμο και ο παρατηρητής αναρωτιέται αν γέλασε ποτέ ο Λένιν.

Η μεταπολεμική ΕΕΣΣ που βλέπει ο Στάινμπεκ μαζί με τον φωτογράφο του Ισπανικού Εμφυλίου Ρ. Κάπα (δικές του οι φωτογραφίες), είναι μια χώρα όπου κατοικούν άνθρωποι φτωχοί, χτυπημένοι από τον πόλεμο και όπου τα κορίτσια χορεύουν μεταξύ τους γιατί οι συνομηλικοί τους άντρες έχουν σκοτωθεί στον πόλεμο

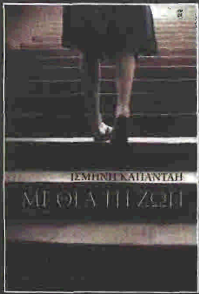

Ας αφήσουμε κι εδώ τις πραγματολογικές λεπτομέρειες τις δυσκολίες που είχε ο Κάπα με τη λογοκρισία, τη δυσκολία με τις μετακινήσεις ή τα σαράβαλα αεροπλάνα. Η ουσία είναι ότι ο Στάινμπεκ καταλαβαίνει κι αυτός ότι έχει να κάνει με έναν κόσμο διαφορετικό από τον δικό του, όταν θα δοθεί η ευκαιρία να συμπεριφερθεί ως λογοτέχνης.

Σε μία συνέντευξη που δίνει σε ένα λογοτεχνικό περιοδικό αντιλαμβάνεται ότι ο μεταφραστής του μεταφράζει άλλ' αντ' άλλων όχι γιατί δεν καταλαβαίνει τις λέξεις αλλά γιατί του ξεφεύγει ο τρόπος σκέψης. Στην ΕΕΣΣ οι συγγραφείς προσπαθούν να

προσαρμοστούν στο ρόλο των «Αρχιτεκτόνων της ψυχής» που τους έχει αναθέσει ο Στάλιν, ενώ ο ίδιος ο Στάινμπεκ ομολογεί ότι δεν ξέρει ποιος ακριβώς είναι ο ρόλος του. Κάποια στιγμή επίσης θα αναρωτηθεί χωρίς όμως να σκεφτεί παραπάνω, αν άραγε οι Γερμανοί αιχμάλωτοι που δούλευαν στην ανοικοδόμηση ήταν μία μεταφορά των στρατοπέδων εργασίας των ναζί στην ΕΕΣΣ.

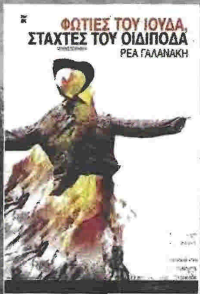
Συμπέρασμα: μια ματιά μάλλον επιφραεική, η οποία όμως έχει το προτέρημα της ζωντανίας και της εντιμότητας. Σίγουρα δεν μπορεί να περάσει απαρατήρητη η εξαιρετική μετάφραση της Κίρας Σίνου.

ΙΣΜΗΝΗ ΚΑΠΑΝΤΑΗ

ΠΑΥΛΟΣ ΜΑΤΕΣΙΣ

ΡΕΑ ΓΑΛΑΝΑΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ www.kastaniotis.com

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ζολόγγου 11, Αθήνα • ΒΙΒΛΙΟΠΛΕΙΟ: Σόλωνος 131, Αθήνα • Τ: 210-3301208 • F: 210-3822530